

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LITRINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Zdravstveno dravo (even Chicago) in Kanadi \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago in Kanadi \$2.50 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; v Ameriki \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$2.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

One year's subscription—\$2.00 in advance.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Delovni v obsegu, na primer (Dec. 31, 1931) po vsej državi imajo na delu 2,600,000 brezposelnih delavcev v Angliji. Umobolnice na Anglijskem so odkrile, da je "depression-shock" nekaj resničnega, ne pa le domišljija, kakor je bil "shell-shock" nekaj resničnega med vojno in med obema je malo razlike.

"Depression-shocked"

Časnikarska agentura United Press je raznesla vest svojega poročevalca v Londonu o novi mentalni bolezni, ki se je razširila med 2,600,000 brezposelnih delavcev v Angliji. Umobolnice na Anglijskem so odkrile, da je "depression-shock" nekaj resničnega, ne pa le domišljija, kakor je bil "shell-shock" nekaj resničnega med vojno in med obema je malo razlike.

Oboje je pretres živčevja in možganov iz strahu, skrbi in silne potlosti, pa naj to izvira iz trpljenja v vojni ali v ekonomski krizi in brezposelnosti. Težka industrijska kriza, kakršna je danes po vsem kapitalističnem svetu, je kakor ofenziva na fronti; ne veš, če prideš živ in zdrav nazaj v normalno življenje. Kaj se godi v glavi delavca, ki je dolgo brez zaslužka in eksistenčnih sredstev, je nekaj nepopisnega. Le oni s močnimi živci in hladnim temperamentom vzdrže udarce in razočaranja, ki naglo prihajajo.

Kakor javlja isti poročevalec, je položaj v Angliji zelo slab. Organizacije, ki skušajo pomagati najbednejšim, so alarmirane in apelirajo za prispevke. Državna podpora za brezposelne ali znane "dole" je bila znatno in komaj drži delavca in njegovo družino pri življenju, tako da revež ni prav živ in ne prav mrtav. Neka organizacija je lansko spomlad oskrbelo 100,000 brezposelnih delavcev s semenjem in orodjem za obdelavo majhnih koščkov zemlje s zelenjavo na občinskih zemljiščih s namenom, da se s delom umirijo in si pridolajo nekaj griljave. Letos pa najbrž ne bo v stanju tega storiti.

V Ameriki je še slabše. Na Anglijskem dobi brezposelni delavec vsaj nekaj centov "dole" od države, tu pa ne dobi niti centa. Amerika je demokratska republika in njeni višarji, demokrate in republikanci, razlagajo demokracijo na ta način, da bi bila velika sramota na demokratske ljudi, če bi jim država pomagala! Vsakdo si mora sam pomagati... Ako pa je kdo, ki si ne more pomagati, je bolje, da pogine lakota in mraz, kakor da bi delal sramoto individualistični demokraciji... Sicer je lepo in krščansko, da bogatini in oni, ki še kaj zaslužijo, prikažejo privatno na pomoč revešem, a vse to mora biti "prostovoljno"; obveznosti ne sme biti...

Vpričo takih blaznih nazorov in železne tradicije ni nič čudnega, če je revščina v Ameriki veliko večja kakor je na Anglijskem, kjer se pojavljajo živčne bolezni depresijskega preteasa. Koliko te bolezni pa mora biti tukaj? Koliko primerov "depression-shocka" je v Ameriki, ki so maskirani s drugim imenom in veličnoma se nihče ne zveni za nje?

To je bolezen, ki izvira direktno iz gospodarskih razmer — in hvalisana ameriška demokracija bi se je morala aramovati, tako aramovati, da bi poročala do ušesa. Toda laždemokracija ne pozna sramote. Vtakne glavo v pesek in pravi, da nič ne vidi...

Slaba vest iz Moskve! Neki delavec, potrj zaradi brezposelnosti, je malone zblaznel. Svojo ženo je vrzel iz hiše in za njo je zmetel otroke na cesto. Žena se je zatekla v varstvo policije, katera je komaj ugnala suroveža, ki je divjal po hiši. Odvleki so ga v zapor.

Vse je mogoče, toda od kdaj imajo brezposelnost v Rusiji? Do danes še nismo čitali, da bi delavci v sovjetski Rusiji blazneli zaradi brezposelnosti. Vse je treba dvakrat prečitati.

"Moscow, Ind." — O, ta Moskva je v Indiji, torej v Ameriki! Stvar je zdaj jasna.

Ekonomi stare šole bi morali rešiti sledeči problem: v petih letih prosperitete (1926-1930) je v Združenih državah krotilo povprečno vsako leto 4858 milijonov dolarjev, dočim je 1. januarja 1932, torej ob koncu leta najhujše krize v zgodovini Amerike, krotilo 5488 milijonov dolarjev. To pomeni, da je danes brez malega dvajset odstotkov več denarja v cirkulaciji kot je bilo v letih "največje prosperitete."

Več denarja — več revščine! Čim več denarja kroji po deleh, tem več je onih, ki ga nimajo! Kdo naj to razume? Ekonomisti stare šole, ki vse vedo in vse razumejo, bi morali razjasniti to zagotetko.

Kdo zna kakšno smešno na rovaš krize?

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležke iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vsoj podpišejo svoje polno ime in navedejo naj naslov, kar naj smodi, da jemuže za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnat, kratki in resnični; spisi morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo otirali.)

SAJ PRAVIM

Piše Tone Podgoričan

Cleveland, O. — Ameriška Domovina z dne 13. t. m. posveča celo uredniško kolono "obiskovalcem naše naselbine", v prvi vrsti zastopniku Proletarca A. Vičiču, kateremu odreja pravico kritiziranja clevelandške naselbine. Pravi A. D.: "Mr. Vičič ni zmožen biti sodnik, ker je fanatično strankarski. On vidi vsako zadevo samo v eni luči, in to, v rdeči signalni luči. Kot tak je takoj diskvalificiran soditi in dajati nasvete". Well, če je tako, naj mi bo dovoljeno povedati, da je urednik A. D. s to svojo izjavo povdaril nič več in nič manj kot svojo lastno "diskvalifikacijo"; kajti on sam je fanatično strankarski; vsako zadevo gleda le v demokratski luči; vemo, kar ne pripada ameriški demokratski stranki, je zanj no good; lastni strankarski fanatizem ga je že tako oslepel, da ne vidi tega, kar vidi lahko vsakdo, ki ni slep: da med demokratsko in republikansko stranko ni absolutno nobene bistvene razlike. To se lahko vidi brez "rdeče signalne luči!"

Glede posojila, ki ga je dala že večkrat omenjena slov. podpornica organizacija v Clevelandu cerkvi sv. Vida, pa bodi povedano, da je posojilo dal gl. odbor te organizacije na lastno pest in da mnogo članov te organizacije s tem ni bilo zadovoljno in so ostro obojajli ta korak gl. odbora. Če bi bil gl. odbor te organizacije vprašal članstvo za dovoljenje, bi ga prejelo ne bil dobil. (Da ne bo kdo rekel, kaj me briga ta zadeva, naj povem, da je moja žena dolgoletna članica te podp. organizacije.)

Vsak človek ima pravico povedati svoje mnenje. Če je na pr. nekdo prepričan, da je bedasto in nekoristno dajati težko prilažene dolžarje za cerkve (jaz osebno sem tega mišljenja), mu nihče ne sme odrekati pravice tega javno izpovedati. Na cerkvenjakih je ležalo, da dokažejo nasprotno — če morejo.

Nekdo gre, recimo, na socialistični Dunaj ali v sov. Rusijo. Ostane tam nekaj tednov, mesecev ali magari samo nekaj dni. Pride domov. Začne pisati o tem, kar je videl in slišal. Rvati, grajati, kritizirati, daje nasvete kakor se pač njemu sdi potrebno. Ali je upravičen do tega? Ogotovo. Nobeden pameten in pošten človek mu ne bo odrekal te pravice.

Ako kdo misli, da grajana stvar ne zasluži graje, naj to dokazuje. Toda ne s smertanjem.

Socialistom mnogi ljudje očitajo demagogijo. Kdo? Sami pravi, pristni in potrjeni demagogi!

Ameriški jugoslovanski komunisti, kar jih je v vrstah jugoslov. podpor. organizacij, zasledujejo samo eden cilj: polastiti se kontrole (in blagajne) ali pa organizacije razbiti. Bojni agagarji, nasprotujejo vsakemu pozitivnemu delu in ovirajo pri delu članov, ki so voljni delati v korist svojih organizacij. Zaradi malenkostnih osebnošči so smerom pripravljeni škodovati skupnosti. Destruktivna taktika jim je prešla v meso in kri. Sploh so ameriški komunisti bolni ljudje; boleha jo na agagarji, osebnošči, častihlepnosti, gospodarske lažnosti in podobnih boleznih. Da jim delavski interes nist bil nikoli in jim niso zdaj iskreno pri srcu, so že mnogokrat dokazali a svojim razdiralnim delom — komur to ne zadostuje, naj opazuje njihovo delo v bodoče.

I. O. Ford, komunistični kandidat za župana v Clevelandu, ki je pri zadnjih županskih primarnih volitvah dobil nekaj pet tisoč glasov, je glasom časopisnih poročil izjavil, da bo pri volitvah dne 16. februarja podpiral kandidata republikanske stranke Morgana. Slovenski komunisti, ki s vašimi ameriški tovariši vred tako arditu udrihate po kapitalizmu in mu o-

betate vse od visle navzdol, delavcem pa sveta nebesa na zemlji, (kar čez noč jih obetate pripotati) zapišite si to v svoje notese! Komunistični kandidat se bo boril za izvolitev kandidata kapitalistične stranke!

Čitalnica SDD v Collinwoodu se trudi dobiti na leto seje toliko članov, da bi bilo mogoče izvoliti novi odbor. Dozdej se je dveh sej udeležilo tako malo članov, da seji nista bili niti sklepni. Zadnje seje se je udeležilo celih šest članov. Prihodnja seja bo v petek 22. januarja. Ali se bo našlo med 60 člani čitalnice 20 članov, ki bi bili voljni priti na sejo? Pokažimo malo več zanimanja za našo kulturno ustanovo in za izobraževalno delo! Proč s to mlačnostjo! Vsi člani, ki ugetnete, na sejo čitalnice!

"Slavčevi" prireditvi

Detroit, Mich. — Ker imamo prisljane počitnice več kot kdaj poprej, je pa toliko več marljivosti v kulturni aktivnosti. To se opaža posebno pri pev. zboru "Slavci". Meseca novembra je otvoril sezono s tridejansko dramo "Carovnica", 1. jan. pa je ponovil igro "Peg, srček moj". Predstavi sta bili obe nadvse voljno obiskani, po današnjih kritičnih razmerah stoprocentno finančno uspešni, zakar gre priznati vsem navzočim, ki so se odzvali v tako obilnem številu, ne oziiraje se na prepričanje, kar se je običajno v preteklosti večkrat pripetilo in je bil seveda bolj žalosten rezultat. Vsem tistim, ki sodelujete pri pev. zborih in dramatikih, je znano, koliko truda in žrtvovanja časa se potrebuje, predno se koncert ali igra postavi na oder.

Kakšen občutek pa je tem sotrudnikom, ako vidijo polovico ali še več praznih sedežev. Največje plačilo in veselje vsakega peveca ali igralca je, ako vidi pred seboj voljno udeležbo. Zato priporočam, da se tudi v bodoče tega zavedamo in poskušamo predstaviti kolikor nam sedaj dopuščajo okoliščine. Na zadnji zborovi redni seji je zbornica odobrila, da se uprizaro igro "Stari grebi" na 21. feb. in koncert 17. aprila. Obširnejše o tem bo poročano pozneje. Ker je pev. dram. zbor "Slavci" odsek SDD je umevno, da se žrtvuje kar največ mogoče v korist domu. Zato apeliram na vse tiste, ki imate glas in poah, da pristopite v zbor "Slavci".

Izgovori, da nimam časa, ne drži. Članarini tudi ni vzrok, ker vai oni, kateri ne morejo plačevati, se smatrajo kot pasivni člani. Upam, da se nam pridruže in s tem pokazuje, da se zavedate svoje narodne dolžnosti. Vaje so vsaki petek večer ob 7:30. Zborove redne seje so vsako prvo ardo v mesecu ob 8. svečer v SDD.

J. S., tajnik.

Z detroitske fronte

Detroit, Mich. — "Združenje delavstva v takem smislu." Dopisovalci iz Detroita zadnje čase oglašajo potrebo združenja socialistov in komunistov, napisal pa se ni nobeden, oziroma pripočal, kakšna pota zavzeti za skupno delovanje. Ti dopisovalci ne spadajo k socialistični ne komunistični stranki, skrivajo se pa pod krinko zavednega delavstva. Priporočajo: delo izvršite, potem pa pridemo k vam.

Da bi ti dopisovalci tako iskreno mislili in delali, bi detroitska naselbina imela res eno največjih delavskih političnih organizacij. Da se to uresniči in doseže, je treba slehernemu delavcu iti na delo, ne pa na strani stati in kazati na hibe samo ene strani.

A Krzisnik piše o zadnjih mestnih županskih volitvah in zvraca krivdo na socialiste, ker ni bil komunistični kandidat izvoljen. Zasledoval je volilne distrikte, glasovali so pa vsi za kapitalistične kandidate. Za odgovor naj bo tole, da je A. K. ravno toliko poznano o volilnih distriktih kot Gandiju tam daleč v Indiji. Ako on pozna osebno 100 socialistov, to je veliko za njega. Kje pa so komunistični glasovi? Oglašja se v Detroitu, da jih je 50 tisoč, njihov kandidat je pa dobil nekaj čez 5 tisoč glasov. On se prav malo udeležuje delavskih shodov, vsaj socialističnih ne.

Pred letom in pol se je vršil shod v SD domu. Govorila sta D. J. Lotrich v angleškem in F. Zaitz v slovenskem jeziku. Za A. K. je bilo premalenkostno, da se bi udeležil, potem se je pa prav lasakavo izražal o Zaitzovem govoru in zraven pritril, da je njegova edina želja, da socialistična stranka popolnoma propade.

Naj omenim županske volitve pred par leti. Komunistični kandidat Rayman in njihov kampanjski odbor sta vrgla največ blata na socialiste, namesto da bi vprašali za socialistične glasove. Vršil se je socialistični shod v McAllister dvorani, glavni govornik je natopil I. L. Benson, šerif iz Milwaukeeja. Udeležila se je grupa komunistov, da bi shod razočili. Lastnik dvorane je preprečil. Polical je policija. (Se danes ne verjamem, da so bili komunisti; so bolj izgledali kot bi šli iz umobolnice.)

Omenil sem samo par slučajev zato, ker izgleda, da A. K. misli, da nas bo takšna taktika privedla do združenja. Lahko je reči, če laže napisati: Ako bi bili vsi takega mišljenja in samo vpili: "Združite se!" in ostali v ozadju. Kdo po potem organiziral enotno fronto? Vsak bi moral vedeti, da iz nič ni nič. In ravno taki ljudje, ki nikamor ne pripadajo, niso zanesljivi; pri vsaki priliki mečejo polena pod noge tistim, ki delajo, njih prepričanja se pa menjajo tako hitro, da jih ni mogoče dohiteti.

Upam, da mi Krzisnik ne bo zameril, dobro pa je, da se pojmi izčistijo in da javnost razmišlja kako odpraviti to mizerijo — potom močnih delavskih organizacij, ali potom posameznikov.

Na zadnji dopis J. Janca bom odgovoril na kratko, ker nima začetka ne konca, samo toliko,

da mi J. Janca ni nič v svojem dopisu dokazal z ozirom na njegov dopis v Prosveti št. 296. Janca piše tudi o nekakšni ofenzivi. Pričel jo je on sam, za mene je tukaj končano.

V Prosveti št. 11 je še en dopis; prepri in kritika mu ne ugaajajo. Ne vem, če misli, da bo mo vedno živeli pod krinko hila navčine. Olikanja in hvala vsestransko, kdor ima pa toliko poguma, da se odkrito izrazi, lokalno ali javno, ga je pa treba obmetati z blatom, ker je povedal svoje mišljenje. Resnica je oči bode, to je tudi stari pregovor in bi se moral opustiti. (Omenja gospodarstvo.) Kakor smo organizirani politično, tako tudi gospodarsko, tako da vse gre v propast. Vzrok: razcepljenje v vsakovratne grupe in današnja depresija je prišla iz tega. To naj zadostuje vsem dopisovalcem enakega kalibra. Pričakoval bom pa koliko bodo storili dejansko za združenje delavstva, politično ali gospodarsko.

Peter Benedict.

Faran se pritožuje

Sheboygan, Wis. — Približuje se zopet letna seja cerkve sv. Cirila in Metoda, katera se bo vršila 31. januarja 1932. Iz tega razloga je naš častiti gospod župnik zadnje nedelje v cerkvi svoje farane malo opozoril na nekaj stvari, ki mu niso najbolj po volji in bi bile v korist fare.

Depresija, ki vlada sedaj, ni prizanesla tudi župnikom, posebno pa še tam, kjer so farani sami delavci in skoraj vsi brez dela. Tako je nam župnik tudi poročal, da je šlo cerkveno gospodarstvo rakovo pot, kar pa ni samo bili farani prav nič presenečeni. Omenjeno je bilo, da farani naj bodo kar lepo tiho glede župniške plače, da o njej odločuje samo škof, ki je tudi gospodar, samo da škofu ni znano, ali noče vedeti, kako kravsi so ti delavski žulji, ki to plačo skupaj zbirajo.

Ako bi pa farani vseeno plačo znižali, pa je gospod župnik namenjen iti na Willard, Wis. Vprašanje je, če jo bo dobil. Pozabil pa je omeniti, da je že enkrat Sheboygan zapustil, pa se je kmalu z veseljem nazaj povrnil. Tudi je nam omenil, da kako klaverno so bile cerkvene prireditve in pikniki in kako so bile lepe udeležbe na društvenih zabavah.

Jugoslovani še niso pozabili dogodka, katerega je župnik povzročil v cerkvi in na pokopališču 12. maja 1931 ter s tem zasajal prepričanje farani in jih tudi mnogo odvrnil od cerkve in od spolinjevanja verskih dolžnosti. Zato je tudi čedalje več civilnih porok in pogrebov in manj ljudi ob nedeljah v cerkvi.

Da je nehalnost plačilo sveta, se učimo od njega, ker ni zadovoljen in tako mu tudi mnogo faranov vrača nezadovoljnost. Je tudi zmiraj jadikovanje glede "zelenih dolin". Resnica je, da jo je župnik kupil, farani pa plačali. Dolžnost njegova pa je, da kaj naredi za župnijo, ker je zato plačan.

Kaj imamo pa farani od župnije kot težak križ, gospod župnik pa čast in mastno plačo? Mnogi farani in družinski očetje so pretečno leto komaj do pete sto dolarjev zaslužili, morajo pa preakrbeti za svojo družino in pa vse stvari podpirati, zato bi bilo želeli, da bi tudi cerkvene stroške znižali in si malo težak jarem olajšali.

Krist ni gledal za bogastvom tega sveta, ampak bil je skromen ter učil mir, ljubezen in prijateljstvo. Kadar bo sheboyganska župnija tega deležna, pa ne bo toliko verskih odpadnikov in protiverskega duha v naselbini.

Faran.

Zabavni večer

Kenmore, Ohio. — Na prošli seji tukajšnje postojanke SZZ smo sklenile, da priredimo veselico ali zabavni večer v klubovih prostorih na 2186 Manchester road na 23. jan. ob 7. zvečer. Učudno vabimo vse rojake in rojakinje iz Barbertona in Akrona ter od tukaj, posebno pa člane in članice slovenskega "Club House". Postrežba bo dobra v vseh oziirih in godba za ples izborna. Torej pridite vsi!

Margaret Petrich, tajnica.

Tekstilna družba reducira mende

Wakefield, Mass. — Winthrop, Boyd Textile Co. je reducira mende za deset odstotkov. Krog tisoč delavcev je prizadetih.

Prostranstvo vesoljstva

Nova teorija angleškega učenjaka

Sir Arthur Eddington, znameniti angleški fizik, je razvijal te dni na nekem predavanju v Londonu svojo novo teorijo o obsebnosti vesoljstva. Pokazal je, kako je vse to vesoljstvo v zvezi s poedinim atomom in kako je že v tem poedinem atomu nakazana vsa vesoljnost. Največje se dotika z najmanjšim. Brezmejne prostranosti obvladujejo isti zakoni kakor najmanjše delce, iz katerih sestojijo. Deli vesoljstva se zaradi razširjenja prostora tako hitro oddaljujejo, da nas ne bo njihova svetloba nikoli več dosegla. Kajti vesoljnost je podobna bitju, ki se neprenehoma razširja. Za to bitje bi se atomi, ljudje in solnični sistemi trajno manjševali in kar se nam zdi ogromno razdobje, bi bilo zanj neznamenit trenutek.

"Teorija o razširjenju vesoljstva", je izvaljal slavni učenjak, "bi se lahko imenovala tudi teorija o zmanjševanju atomov. Če si predstavljamo vesoljnost kot bitje, bi nas to bitje gledalo v zadnjih milijonletjih, kako polagoma izginjamo. Celo sistemi Mlečnih cest se atskajo in le prostori med njimi ostajajo enaki. Kozmični gledalec bi imel vtis, da se zemlja, njena pot okoli sonca in drugi igralci na odru našega življenja čim dalje bolj manjšajo in da njih usoda čim dalje hitreje izvršuje. V zadnjem dejanju bi se zastor dvignil nad prtilkavci, ki odigravajo svoje vloge z blazno brzino — vedno manjši in manjši, vedno hitreje in hitreje. Končno ostane samo mikroskopično majhno besno vrtenje — in potem nič več."

Eddington je primerjal porast svetovja tudi z naraščanjem mlinske mehurja. "To naraščanje ne vzmira navednega meščana, pač pa teoretika. V času od postanka najstarejših skalnih formacij naše zemlje se je polimer vesoljstva že podvojil. Primera z milnim mehurjem bi utegnili zbuditi vtis nevarnosti, kajti ti mehurji se razpočijo, ko so se že preveč razširili. A vsaj v tej točki bi lahko dal pomirljive zagotovitve. Naš milni mehur se ne bo razpočil, preprosto zato, ker — se je razpočil že pred davnimi časom. Do najoddaljenejših mej, ki jih dosegajo še naši daljnogledi, je prostornina napolnjena s številnimi otoki spiralnih pramegij in svetloba rabi do milijon let, da poroma med temi otoki od drugega do drugega. Vsak otok je cel mlečnocestni sistem zvezd. Posebno presenetljivo pa je, da se ti sistemi dosledno oddaljuje od nas — niti enega ni, ki bi se nam približeval. Iz tega sledi, da postaja prostor okoli nas čedalje bolj prazen. Opaževalec teh pramegij bi moral odprtno svojega daljnogleda vsakih 1300 milijonov let podvojiti samo zato, da bi lahko zasledoval to oddaljevanje, zaradi katerega nam vedno bolj izginjajo."

"Če se obseg vesoljstva razširja," je nadaljeval učenjak, "tedaj je svetloba kakor tekač, ki brzi na čim dalje večji progi, dočim se cilji hitreje oddaljuje, nego napreduje on s svojim tekem. V prejšnjih časih sta šla svetloba in vsako drugo žarenje okoli sveta, dokler nista bila absorbirana. Ta krogoteč je trajal še v prvem stadiju razširjanja. A ko se svet razširi na preko tisočkratni prvotni polmer, tedaj bo udarila ura zadnjega kroga. Svetlobni žarki bodo izvršili kvečjemu še cel krog, pozneje pa komaj polovico. Potem bo za vsako zvezdo kraj v vesoljstvu, ki ga njegovo istočasno žarenje ne bo moglo več doseči. In kamor ne seže svetloba, ne more tudi noben drug vpliv, kajti noben signal ne potuje hitreje od svetlobe."

Zvezde bodo tedaj potovale samotno v večno prazni, temni, negibni vesoljnosti.

Tej teoriji učenjaka Eddingtona, kateri se pridružuje tudi angleški učenjak Jeans, pa nasprotuje ameriški znanstvenik Millikan poleg mnogih drugih svetovnega slovesa, med katerimi je tudi Einstein. Millikan zbira dokaz na podlagi svojih "kosmičnih žarkov", ki jih je on odkril, da teorijo, da se gradivo vesoljstva v svojem fundametu, elektroni in atomih, ne uničuje, temveč se stalno obnavlja. Kolikor je sistemov izumrlih in razpadlih na eni strani, toliko se na drugi strani poraja in zgoščuje nova materija za gradbo novih sistemov.

Ta proces razpadanja in obnavljanja je na temelju Millikanove teorije večen.

Uspeh Haškovega "Švejka"

Kako velik je uspeh Haškovega "Švejka", izpričajo naslednje številke:

Nemški prevod "Švejka", ki je izšel pri Sponku v Pragi, je dosegel častno naklado 100.000 izvodov. Nemška poljudna izdaja romana, ki jo je založil berlinski Universum in ki je bila tudi precej visoka, je razprodana. Ni dvoma, da je Haškov roman najbolj razširjeno delo češkoslovaške literature v povojni dobi. Velikansko naklado je dočel "Švejk" v Rusiji, kjer je izšel v štirih izdajah po 50 tisoč knjig, skupaj 200.000 izvodov. Poleg tega je založila knjigo moskovska "Gazeta". Ta naklada znaša 100.000.

Na Poljskem je izšel Haškov humoristični roman v nakladi 20.000 izvodov, v Romuniji v 3000 izvodih, danski prevod je presegel naklado 6000, enako tudi švedska predstava. Na Holandskem je izšla knjiga v 5000 izvodih, na Anglijskem v 10.000, v Ameriki pa v 20.000 izvodih. Nadalje je izšla knjiga v slovenski in arborhvaščini, v francoščini, madžarski, japonski in španski. Trenutno prevajajo "Švejka" tudi v korejski jezik. V Nemčiji je ponatisnilo "Švejka" nad 30 dnevnikov v polistiku.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 4. januarja 1932.

Volitve senatorjev

Na včerajšnji nedeljo 3. januarja so se vršile po vsej državi volitve v senat. Vsaka banovina zase je izvolila določeno število senatorjev. V Sloveniji so volili štiri senatorje. Povsod je bila postavljena le ena kandidatna lista, prav tako tudi v Sloveniji. Sicer je bila tu vložena še ena kandidatna lista, a je bila odklonjena, ker sodišče sploh nikjer ni pripustilo več list. "Samo ena v vsaki banovini — in tako je bila vnaprej zagotovljena izvolitev vseh kandidatov. Volilno pravico za senatorje imajo le župani, skupščinski poslanci in banški svetniki."

Ze pred volitvami so bili mnogi župani in banški svetniki izmenjani. In tako so šle volitve gladko od rok. Gre tako, kot eksercira rekrut pred kapraljem. Ukaz je ukaz. In kdor županov se ne bi udeležil volitev, bo pač odstavljen.

Kljub temu se volitev več volitev ne udeležilo. V Sloveniji je bilo 1113 volilnih upravičencev, volitev pa se je udeležilo 1051 volilcev. Torej jih 62 ni prišlo v Ljubljano volit. So to župani, ki bodo kaj kmalu odstavljani, če nimajo dobrih izgovorov ali pravih razlogov.

Za ljubljansko banovino so bili izvoljeni senatorji: dr. Vladimir Ravnikar, odvetnik, dr. Fr. Novak, odvetnik, dr. Janko Rajar, vpokojeni veterinarski delegat Jugoslavije na Dunaju in dr. Miroslav Ploj, bivši veliki župan v Mariboru.

To priložnost, ko so bili v Ljubljani skoro vsi župani, poslanci in banški svetniki, so izkoristili režimovci za prireditve več sestankov in zborovanj.

Tako so bili včeraj izvoljeni senatorji, in sicer le polovica. Drugo polovico senatorjev bo z ukazom imenoval kralj. In potem se sestane Narodna skupščina in senat — "narodno predstavništvo".

Vrnil se je iz Amerike in ubil očeta

Zgodilo se je v vasi Orašec pri Dubrovniku v Dalmaciji. Iz te vasi je odšel pred štirimi leti v Ameriko 20-letni sin upokojenega žandarja Antona Masleja. Odsel je kot mornar, živel štiri leta prav teko življenje po Ameriki, nakar se je pred tedni na skrivaj vkrcal v ladjo, ki ga je prinesla v Evropo. Iz Rotterdama, kjer so ga zasačili, so ga poslali domov, kamor je prišel prav na Stefanov dan, za božič. Iz Dubrovnika je šel peš proti večeru v rodno vas. Na pragu domače hiše je srečal sestro, ki ga ni spoznala. Ko je prišel 66-letni oče Anton in začel odpravliti "tujca," je sin potegnil nož ter razparal očetu trebuh, da je na mestu izdihnil. Ko je prihitela 76-letna tašča umorjenega, je sin zabodel tudi njo, nato pa ji še s sekro razbil lobanjo. Potem se je sin ornil in se izročil finančni straži, ki jo je na poti srečal. Pri zaslišanju pa je izpovedal svojo strašno vrnitev: pred štirimi leti je moral pobegniti od doma v strašno trpljenje v Ameriki, ker je oče napravil prvo ženo, morilcevo mater, v blaznjo ter se oženil z drugo ženo, radi katere je moral pobegniti od doma. Zdaj se je izčrpan vrnil in se maščeval.

Požar pri Mariboru

Krog polnoči 26. dec. je izbruhnil požar v gospodarskem posloppu posestnika in mesarja Zupana v Devici Mariji v Brezju. Skedenj in shramba sta bila polna sene in ogenj je naglo obšel vse poslopje in posegel tudi po sosednjih objektih. Prihiteli so na pomoč gasilci, a radi pomanjkanja vode je bilo gašenje težko. Zgorelo je vse poslopje, zgorelo je orodje, vozovi, seno, krma in celo tovorni avto in nekaj živine. Skoda je zelo velika. Sumijo, da je ogenj nekdo podtaknil.

Božični pretep

V božičnih praznikih se je pet sredi in zaradi svečanostnega prazniškega razpoloženja izšlo po naši deželi mnogo pojsov in pretefov. Tako so se tepli vinjeni fantje tudi v mladinski, pri čemer je dobil 6-letni Aof Jeraž nevaren vboz nozem v hrbet. Prepeljali so

ga v ljubljansko bolnico. — Poškodba je nevarna. — Sploh so bolnice po Sloveniji vse praznike bile deležne močnega dotoka pobitih in oklanih fantov. Mir ljudem na zemlji, ki so vinske volije.

Umrli so

V Celju zasebni uradnik Karl Kolterer, star 54 let, v Trbovljah vpokojeni višji paznik Martin Slapšak, v Kranju industrijačeva žena Viktorija Kosbek. — V Mariboru je na cesti zadela kap Marijo Zorkova iz Vurberga pri Ptuj. Prišla je v Maribor obiskat sorodnike, na cesti v bližini stanovanja sorodnikov, pa jo je zadela kap, zgrudila se je in umrla.

V Kriki 64-letni Jurij Požnar, gostilničar in posestnik, v Novem mestu okrajni tajnik Anton Bervar, v ljubljanski bolnici 65-letni Severin Fabiani, v Spodnjih Gorah pri Braslovcah 90-letna Alojzija Milhever, v Crnomlju (v vasi Kočevje) je umrl posestnik Matija Mišića.

V Ribnici na Pohorju je umrl učitelj v pokopju, posestnik in župan Franc Witzmann, v Hajdini pri Ptuj po posestnik Franc Pintarčič.

V Mariboru Marija Hrobac, železničarjeva žena in Martin Kores, posestnik iz Rošpoha.

V Novem mestu je umrl sodni upokojenec 77-letni Ignacij Martič, v Celju pa je 3. t. m. podlegel hudi bolezni trgovec s papirjem in knjigami Karl Gorčar, rodom iz Mozirja. — Na cesti med Muto in Dravogradom pa je nena doma umrl mariborski zastopnik Ljudske samopomoči, Ivan Muršek iz Maribora.

Črna knjiga...

"Jutrova" tiskarna je izdala te dni lično, nad 80 strani veliko knjžico, kjer so natisnjena imena vseh tistih volilcev v Ljubljani, ki 8. novembra niso ali volit. To "črna knjiga" so poslali v praktično uporabo vsem zavodom, tovarnam in podjetjem. Kdor izmed podjetnikov je navdušen režimovec, bo knjigo uporabljal tako, da bo delavce, ki niso šli volit, odpustil iz službe ali pa takih oseb ne bo sprejel na delo. Tako je ta "črna knjiga." Če bi bila res popolna, bi lahko kdaj kasneje služila za "zlati knjigo." Popolna pa ni, saj manjka mnogo imen oseb, ki niso šle volit, a so jih menda volilni odbori kar sami vpisovali.

So pa še ljudje, ki govorijo, da terorja ni.

Slovenija v snegu

Pred tednom smo imeli v Sloveniji hud mrz, snega je bilo le tu pa tam nekoliko. Po praznikih je pritisnil jug, ves sneg je skopnel in dnevi so bili celo solnčni in topli. Pred dvema dnevi voma je začelo celo deževati, nena doma je pritisnil mrz in začelo je snežiti kot za stavbo. V četrte ure je bilo vse belo. Snežilo je ves dan do večera, ponoči je prenehalo. Snežilo je po vsej Sloveniji, avtobusni promet je moral biti začasno ukinjen, telefonske žice in električni vodi so se pod težo snega na mnogih mestih potrgali. Sneg je prinesel mnogo veselja zimaški sportnikom, zlasti smučarjem, ki že hitijo s smučkami v planino. Mnogo je zapadlo snega tudi na Blokah, kamor kličejo ljubljanske smučarje v svoje zamete.

Pred važnimi dogodki

Za prve dni januarja je pričakovati važnih političnih dogodkov. Kralj, ki se je mudil v Parizu, se je vrnil v Beograd. Govoril se, da je šel v Pariz po poslojlo. Dočim so doslej hodili v tej zadevi v inozemstvo finančni ministri in guvernerji Narodne banke, je topot šel sam kralj, kar daje videz zelo težkega finančnega položaja in potrebe naglo pomoči. Obenem pa je bil kraljev izlet v Pariz v zvezi z izpremembo režima oziroma oblike režima. Pred nastopom diktature dne 6. januarja 1929 je prav tako odšel kralj v Pariz po instrukcije, zdaj domnevajo, da se je prav tako tudi zdaj vrnil v navodili. In ker smo pred obletnico nastopa diktature, je pričakovati, da bodo te izpremembe javljene prav za obletnico. Možno je vse: da vsa vlada demisionira in da kralj imenuje novo vlado istih oseb brez Živkovića ali z njim, ali da imenuje

novo vlado novih oseb, med temi nekaterih močanskih opozicionalcev, od katerih se baje Pribežević vrne iz emigracije itd. Nič čudnega pa ne bi bilo, če bi dobili spet kako novo ustanovo z nekoliko širšimi svobodnimi, kakor so pravica do organiziranja strank, do svobodnih volitev itd.

Gotovo je eno: tako dalje ne bo šlo in skrajni čas je, da se režim z nekoliko, vsaj majhnimi formalnimi spremembami znova za nekaj časa utrdi. Gotovo pa je tudi, da bistvenih sprememb ne bo.

Za kakšno omedel na cesti

Ni to več osamljen primer, ki ga bomo tu sporočili. Takih se dogaja mnogo, neopaženih in opaženih. Na novega leta dan je na ljubljanski ulici, v Gradšču padel na tla krog 70 let star delavec. Pasanec se je mislil, da gre za kap, poklicali so reševalni avto, ki pa je nezvestnega starca prepeljal na policijsko stražnico, kjer so ugotovili, da ni kap niti drug bolezenski pojav, marveč je starček se sestrjadan in premražen, da se je zgrudil. Policijska ga je ogrela, zapretili ga ni mogli, ter ga je poslala v bolnico. Iz bolnice so ga poslali spet na mirno cesto.

Vinjen zmrazil v snegu

Iz vasi Rogoznice v ptujski okolici je odšel krog 40 let stari posestnik Jože Šafar v Ptuj na Silvestrov večer. Šel je v gostilno, kjer se je dokaj napil in potem vračal domov. Vinjen pa je najbrž na poti omagal. Naslednjega jutra so ga našli nedaleč od parne žage Vindšila v snegu mrtvega. Omagan je najbrž legel v sneg, zaspal in zmrazil.

Napad s sekiro

Trgovec s svinjami Miha Jeza iz Apač je bil pred dnevi na poti, ko se je vračal domov, napaden od neznanca, ki ga je udaril s sekro po glavi. Udarci je bil gotovo smrten, če bi ga bil dobro zadel, tako pa se je Jeza zgrudil le z ranjeno lobanjo, ki ji je sekira oddrobila kosček. Našli so ga v krvi, nezvestnega ter ga prepeljali v bolnico, kjer ga upajo ozdraviti. Kdo bi bil storilec, ne ve nihče.

Egiptiska sfiga v no-varnosti

Ker je pričela razpadati, jo bodo z ogromnimi stroški obnovili

Po vesteh iz Kaira bodo v bližnjih dneh pričeli popravljati ogromno kamenito sfigo, simbol staroegiptovske močnatosti, ker so jo vremenske nepravilnosti zopet zelo poškodovale.

V zadnjih desetletjih so jo morali iz istega razloga opetovano popravljati in sicer se je zadnje popravilo izvršilo 1925. Takrat niso niti upali, da jo bo mogoče ohraniti, ker so jo stoletja in puščavni viharji strašno zdelali. Samuni so nanesli toliko pe-ska okoli nje, da jo je že skoraj zasul.

1864. je egiptska vlada ukrenila, da so jo izkopali iz peščenega nasipa, ki je pa do 1925. ponovno zrastle za tri metre. Tedanja restavracijska dela so se bila izvršila tudi precej povprečno. Vendar so odkrili med njimi kamenitimi šapami krasen altar, ki ga je bil postavil pred tisočletji faraon Totmes in ki je že dolga stoletja počival pod peskom. Poleg altara je stal kip tega faraona, en najbolj zanimivih spomenikov staroegiptovske skulpture.

Vendar ni bilo zasutje največja nevarnost, ki je pretila gigantiki umetnini, saj bi trajalo še celih 600 let, preden bi izginila na ta način popolnoma v globino zemlje. Pač pa so se kame-niti kvadrati, iz katere je sestavljena, v teku tisočletij močno zrahljali, drobili so se in odpadali. Tako je bil obraz spomenika že ves poškodovan, nos mu je bil že davno odpadel in če bi šlo tako naprej, bi mu kmalu sledila vsa glava. V tem pogledu hočejo zdaj izvršiti temeljito restavracijo in upajo, da bo stara sfiga — seveda z ogromnimi stroški — vstala v novi krasoti. Vendar pa strokovnjaki močno dvomijo, da bo mogoče za trajno ohraniti ta mogočni spomenik staroveške kulture, kajti sob čas ga gloje neprestano in končno bi moral stati na njegovem mestu v najboljšem primeru samo sličen spomenik iz čisto tu-jega materiala.

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukaneich

Vrtnarstvo

Mnogo zanimanja je med ro-jaki tudi za vrtnarstvo, zato bom tu nekoliko opisal tudi ta del farmarstva.

Kdaj sejati in saditi

Za razne kraje in klime v državi je to malo težko določiti, pač pa bom povedal na drug način. Kdor ima takozvane zaprte grede, mrzle ali pa vroče. Vroče so one zaprte grede, v katere nasujemo svež konjski gnoj in vrhu gnojla nasujemo od 6 do 8 inčev na debelo dobre prsti in potem gredo zapremo s steklenimi okni ali pa s "celo glassa." Mrzle grede se istotako napravijo, samo da se ne da svežega konjskega gnojla v plast od 6 do 8 inčev na debelo, kakor pri prvi gredi.

Kdor ima take grede, si zamore v vrtnih nasadih mnogo preje pridelati vrtno zelenjad nego oni, ki seje ali sadi kar naravnost na odprte grede, na njihovo ali vrt. Torej sejmo solato, redkvice, zelje, sadimo krompir, čebulo in grah kakor hitro se more zemlja pripraviti za setev, ker to so zelo trdne rastline. Tem rastlinam ne škoduje precej hud mraz. Dalje sejmo zgrbančeni grah, peso, solato, zelje itd., kadar so breskve in hruške v cvetju. Tudi karfiolo (cauliflower) sejmo. Koruzo, fižol, melone, kumare, skvab, buče itd., pa kadar jabolka odcvetejo.

Papriko, okro, paradiznik, fižol (apnenec — lima beans) itd. so pa zelo mehke in občutljive rastline. Zato jih moramo saditi tako pozno, da se ni več bati alane, kadar je trdi javor (maple) v cvetju. Kdor pleva s konjem, naj napravi dolge in ravne vrste, da zamore s konjem opleti, ne da bi si poškodoval rastlin. Navadno se seje (sadi) od 2 1/2 do 4 čevlje nara-zen, da se zamore pravilno opleti in da ima konj dovolj prostora za kultivatorjem med vrstmi. Ne sejmo (sadimo) blizu kokoš-

njakov, ker nam bi nadlegovale kure v vrtu.

L. P. Troy, Wis.: Dali Stavil-ke Prosvete o kokošjereji se lahko dobiti, mi ni znano. Pišite in vprašajte upravništvo Prosvete.

Nekaj o kokošnjakih

Važnost kokošnjaka je, da je pripraven za rejca, pri oskrbi in pripraven za perutnino. Ni treba, da bi bil kokošnjak drag, samo da odgovarja razmeram, oskrbniku in perutnini pri pro-dukciiji jajec in mesa. V prvi vrsti mora biti zavarovan proti vlagi, prepihu, vetrovom in raznim parazitom, kakor proti mišim, podganam, prašcam, ušem itd. Vseled omenjenih okoliščin se lahko pojavi marsikatera bolezen, zato jih je bolje preje preprečiti, nego si napraviti take neugodne okoliščine pri gradnji kokošnjakov.

Pri gradnji moramo vedno gledati, da si napravimo kokoš-njake tako, da si olajšamo delo. Bolje je, da porabimo čas pri drugem, bolj potrebnem farmar-skem delu. Tudi naprava (sno-traj) naj bo na čim bolj način napravljen, da nam olajša delo in da je bolj prikladna za perut-nino. Posebno je potrebno, da si napravimo krmilnik za suho meš-anico, v katerega nasujemo meš-anice za cel teden, ker mora biti perutnini vedno na razpolo-go. Dalje moramo napraviti po-sode za vodo, da so pripravne za čiščenje, kar je velike važnosti proti raznim boleznim. Gnezda morajo biti tako postavljena, da se lahko temeljito izčistijo in razkužijo. Dragi kokošnjaki niso potrebni, samo je treba gledati, da so čisti in da jih ne zamore vetrovi prepihavati. V mnogih krajih po farmah je mogoče raz-ne stare stavbe pripraviti v do-bre kokošnjake z malimi stroki. Mnogokrat je priporočljivo, dobro pregledati in premisliti o kakih starih stavbi, če bi odgovar-jala za perutnino predno se kupi nov material za kokošnjak.

(Dolje prihodnjik.)

"Ana," pravi gospa novi služ-kinji, "na mizi sta ostala še dva kosa torte, eden vanj in eden moj. Kje pa sta zdaj?" "Veste, gospa, oba sem nesla v kuhinjo, pa je mačka vašega požrla."

"Oprostite, gospod šef, še zdaj nisem dobil plače!"

"Oprostim."

Dober prijatelj

"Ali si videl? Onale dama se mi je nasmehnila!"

"Nič si k areu ne jemlji! Ko sem te jaz prvič videl, sem mi-slil, da bom počil od smeha!"

Prostor

Južni ali pa jugovzhodni pro-stor je najboljši za perutnino. Okna kokošnjaka morajo vedno

biti obrnjena proti jugu ali ju-govzhodu, da zamorejo priti solnčni žarki do perutnine, po-sebno v zimskih časih, da od njih dobe vitamin D. Okna mo-rajo biti zadosti velika in zadosti nizko, da morejo solnčni žarki na pod. Na ta način si napravi-mo zdravejše kokošnjake, suhe, da jih lažje čistimo. Perutnino držimo na ta način v boljšem fi-zičnem stanju in imamo večjo produkcijo jajec. Posebno je pri-poročljivo, postaviti kokošnjake med kakim drevmem, da v hudi vročini v letnih časih varuje pe-rutnino pred hudo vročino in močnimi vetrovi. Pozimi pa od-pade listje, da imajo solnčni žar-ki prost dostop v kokošnjake. Priporočljivo je nasaditi krog kokošnjakov kakšne manjše vrste dreve, da ne zraste prevlaško.

Kokošnjaki morajo biti suhi. Zemlja mora biti suha, ne pa močvirna. Zberimo si tak pro-stor, da malo visi in da je nar-avno suh. Ako pa tega ni mo-gotje, kjer je zemlja ravna in da je naravno še vlažna ali pa še celo mokra, na takih krajih je pa treba napraviti, da se zem-lja umetno osuša. Istotako je tudi velike važnosti, da ima pe-rutnina suh in svež zrak. Zberi-mo si tak prostor, kjer ni pre-več vlažen ali mrzel zrak. Ko-košnjaka ne smemo postaviti preblizu šiviljskih hlevov ali pa preblizu hiše ali vrta.

(Dolje prihodnjik.)

"Ana," pravi gospa novi služ-kinji, "na mizi sta ostala še dva kosa torte, eden vanj in eden moj. Kje pa sta zdaj?"

"Veste, gospa, oba sem nesla v kuhinjo, pa je mačka vašega požrla."

"Oprostite, gospod šef, še zdaj nisem dobil plače!"

"Oprostim."

Dober prijatelj

"Ali si videl? Onale dama se mi je nasmehnila!"

"Nič si k areu ne jemlji! Ko sem te jaz prvič videl, sem mi-slil, da bom počil od smeha!"

Prostor

Južni ali pa jugovzhodni pro-stor je najboljši za perutnino. Okna kokošnjaka morajo vedno

RAZNE VESTI

Delavci izgubljajo hiše

Detroit, Mich. — Število brez-poselnih v tem mestu je naraslo na 200.000 in nobenega znaka še ni, da se bodo industrijske aktiv-nosti poživile. Avtne tovarne de-loma obratujejo, nekatere so pa popolnoma ustavile obrat.

Depresija je hudo udarila de-lavce. V prejšnjem letu je več kot dvajset tisoč delavcev izgubilo hiše, ki so jih kupili pred leti na obroke.

Obupna situacija je razvidna tudi iz naraščajočega števila samomorov. Lansko leto si je 368 oseb končalo življenje. Glavni vzrok je bila beda.

Zalostna usoda bivšega državne-ga uradnika

San Francisco, Cal. — Martin V. Fahy je bil pred šestimi leti načelnik justičnega departmen-ta za severno Kalifornijo. Vseled politični spletke je izgubil služ-bo in postal je krtev Hooverje-ve depresije. Te dni so ga našli mrtvega v garaži svojega prija-telja, kjer je prenočeval. Prei-skava je ugotovila, da je smrt povzročila stradanje.

Rolph ne mara sprejeti brespo-selnih

Sacramento, Cal. — Governor Rolph je prekalal dogovor glede sprejetja voditeljev gladovnega pohoda. V svoji izjavi pravi, "da ne vidi nikake koristi v sestanku z voditelji, da pohod ne bo do-segel ničesar, kajti država, me-sta in okrajni storiyo kolikor sploh morejo za nasičevanje brezposelnih v njihovih okroš-jih."

Avli pihli 33.000 oseb v letu 1931

Chicago. — National Safety Council poroča, da je bilo v pre-jšnjem letu 33.000 oseb ubitih pri avtomobilskih nesrečah v Združenih državah, to je 250 več kot v letu 1930. Cikaški rekord je bil največji v zgodovini me-sta: 1906 je bilo tu ubitih all 206 več kot v letu 1930.

"LUCKIES ne povzročajo draženja grla"

"Seveda kadim LUCKIES. Kadim jih že iz leta 1917. V teh 14 letih sem poskušal druge vrste, toda LUCKIES so edine, katere ljubim. V mojem poklicu pa moram tudi vpoštevati moje grlo, in LUCKIES ne povzročajo draženja grla."

Bill Boyd

"It's toasted"

Zlatina Valoga Orlo — pred draženjem — pred kašljem

in Mariboru — vseh 33.000 oseb v letu 1931

NARAVNAJE NA LUCKY STRIKE — 40 minut a najboljimi glasovi orkestri na svetu, in Walter Winchell, katere žandala napovedujejo

Tom Kroman:

Boben v zmajski zemlji

— Tvoja pisma so mi pravo razodetje. Kaj takega še nisem brala.

Dinko se je ojunčil.

— A to ni vse, kar zate čutim.

— Tako?

— Da, Murč, ti komaj sanjaš, kako je z mano. Pisma me izrazijo vsega. Neroden sem bil v njih. Ti si mi v svojih vsaj upanje prigljal in zdaj ne morem prav verjeti, da sem s tabo sam.

— Take iskrenosti ne pomnim. Vse to se s pismi tako zлага.

Dinko se je začudeno raznel.

— V pismih so lepe besede, je mnogo hrepenjenja, ni pa še vsega, kar sem ti namenil.

— Kdaj za ostalo zveš?

— Tako, če hočeš. Danes, ko je vesela zemlja zmajska, sem drznejši od drugih dni. Svetemu romarju sem odpustil otkrbel, sebi pa svidenje s teboj. Sama sva, a za pričo naj bo nebo in vsa lepota stvarstva naj poslušaj moje prošnje.

Med izlivom božanskega občudovanja je pokleknil. Ona se je čutila izredno počaščeno. Oba sta prezrla svojo okolico, vsa dogajanja in pri tem tudi zemljana, ki je prišel skozi prehod, ju opazoval in se jima smehljivo čudil. V ozadju je prenehala muzika, nastal je hrup, katerega sta tudi prezrla. Hrup se je celo bližal, kar pa Murč in Dinka ni motilo v vnetem pogovoru.

Murč je ljubeznjivo zaprosila:

— Se meni jih povej.

Mislila je Dinkove prošnje in jih takoj tudi čula.

— Smem svoje dnevne misli in ponočne sanje s tabo prepoznati?

— Smeš.

— Smem biti tebi vdan, smem sreči tvojim željam?

— Smeš.

— Srečen sem. Tvoj hlapec bom. Ti pomeniš zame življenje in smrt, zemljo in solnce.

Dinko je žareč v izpovedi. Zemljana je premagal smeh. Zakričal je:

— Norec! Luna te trka!

Takoj je skočil za vodnjak in od zadaj lezel nanj.

Dinko je zbegano vstal, in osramočeno povprašal:

— Kdo vpije?

Tudi Murč se je zavzela.

— In ta vriš, kaj pomeni?

Zemljan je že prilezel na vrh vodnjaka in kričal na vse grlo proti zabavišču:

— Stražarji! Zemljani! Tukaj je grešnica, je tožnica!

Murč se je izvil zaničujoč krik:

— Nesramnež!

Med tem je pa na trgu zavrelo. Nagloma se je napolnil. Stražarji so prignali zaprepakčnega Jobesa, razposajeno množico so pa obdržali za obzidjem. Spet so mnogi lezli nanj kakor ob Glavarjevem prihodu. Prevaloval je huronski smeh in klic, polni zadovoljenja, so se trgali iz množice. Vse je na vso moč vpilo:

— Imamo jih!

— Murč!

— Jobes!

— Imamo jih!

Murč se je znašla v položaju, ona je vedela, kaj je nastopilo, sama je pripravila to blazno vihor, zato se ni prav nič čudila. Tem bolj pa je strmel v razposajene ljudi ubogi Dinko in branil srčano Murč pred strogo nastopajočimi stražarji.

Jean Rameau:

SLAVA

Ime Paula Pergolina zdaj Parizom ni več znano. Toda leta 1890 je bilo to ime skoraj znamenito: ime odličnega romanopisca, ki so ga lepe, svetske dame vabile v svoje salone in tekmovalce med seboj za njegovo naklonjenost.

Zdaj je Pergolin onemogel starček, njegova dela so že davno pozabljena, za njegovo lepoto se zanimajo dame prav tako malo, kot za klobuke iz dobe Felixa Faura. Živi sam zase, v Sahari svoje sobe. V najemu ima že trideset let veliko stanovanje na glavni ulici in streže mu služkinja njegovih let.

Preteklo jesen je pa zbolel in zelo razširjeni tisknik je priobčil o tem naslednje poročilo: "Izvedeli smo, da je naš kolega gospod Paul Pergolin, znani pisatelj in bivši sotrudnik našega lista nenadoma zbolel".

Nekaj ur po izidu lista se je ustavilo pred stanovanjem gospoda Pergolina več avtomobilov in gospodje, ki so se pripeljali v njeh, so se dolgo pogovarjali s hišnikom. Popoldne je eden teh gospodov pozvonil pri mojstru; na sebi je imel dragocen kožuh. Stisnil je stari služkinji vizitko v roko in vstopil obenem z njo v sobo.

— Oprostite, dragi mojster.

Izvedel sem, da vam je odleglo in zato sem si dovolil priti. Moja vizitka vam najbrž ne bo odgovorila na vprašanje, kdo sem. Sem eden vaših navdušenih občudovalcev in že dolgo sem gojil vročo željo videti vas.

— Ali mi dovolite položiti vaše knjige tu na nočno omarico? Kadar boste imeli trenutek časa, prosim, se podpisite na knjige in najzrenejši človek bom pod solncem.

Pergolin je počival na svoji postelji in čutil se je zelo počaščenega, da ga je posetil čestilec in ga prosil za avtograf. Vri mož! ... Kako dolgo ga ni še nihče prosil za avtograf!

Posetnik je pa opazoval bolj stanovanje nego pisatelja, ogledoval je strop in parkete, pogledal je tudi skozi okno.

— Lepo stanovanje imate, krašen razgled, — je dejal, — velik salon — a morda je tu še eden? Sobe so prostorne, zračne ... Oprostite, mojster, sem dopisnik velikega newyorškega magazina in rad bi napisal o vas daljšo razpravo ... Razumeli boste torej, da se zanimam tudi za razmere, v katerih živite in v katerih ste napisali tako čudovita, zanimiva dela.

Stari pisatelj je upri svoje motne oči na svojega kolego. — Oh, razpravo o njem, v velikem američkem magazinu! Končno je prišla prava! ...

Ko si je posetnik ogledoval še

jedilnico, se je vrnil v sobo z notosom v roki.

— No torej, zdaj pa že lahko napišem svoj članek. Na evidenjo, dragi mojster ... In kmalu odravite. Prihodnji teden pridem po svoje knjige.

Komaj je odšel ameriški novinar, je pozvonil drugi gospod, za njim pa tretji in še cela vrsta. Vsi so bili z njim zelo laskavi, nazivali so ga: mojster, dragi mojster ... in vsi so si ogledovali stanovanje enako temeljito kakor prvi posetnik. Nekateri so vprašali, zakaj še ni član Akademije, drugi so se čudili, da še ni dobil Noblove nagrade.

Ah, kako dobri ljudje — ti neznanji prijatelji! Kako se imenujejo? Kje stanujejo? Bolnik je čital vizitke, razmetane po nočni omarici. Franco-angliski hotel Universus, Britania-Palace, Family-House ... Ti ljudje so torej prišli celo iz Amerike in Anglije, samo da bi ga mogli posetiti! ... Slava, slava se bliža ...

Procesije posetnikov ni bilo ne konca ne kraja: možki, ženske in dražestne čitateljice njegovih romanov so mu prinašale bonbone ... Da, bonbone ... Na mizi je bilo že celo skladišče najrazličnejših bonbonov.

Stari pisatelj je bil v sedmih nebesih. Moralno in fizično vstajenje od mrtvih — kaj hočeš še več. Zopet ga slave, spoštujejo in ljubijo.

— Ah, Katinka — je dejal svoji služkinji, — še je pravičnost; talent sem bil — da, genij. O tem so zdaj prepričani v New Yorku in povsod ... Pojdite vendar odpret. Nekdo zvonil. Morda je pa sam ...

In vedno nove pošiljke bonbonov, čokolade in slaščic so prihajale od njegovih čestilcev, kajti bil je njegov rojstni dan ... Samo škoda, da mu je zdravnik prepovedal take reči ... Imel je namreč sladkorno bolezen ... Njegovi čestilci gotovo tega niso vedeli, sicer bi mu ne bili nosili toliko bonbonov in slaščic.

Dragi prijatelj! Kako rad bi pritisnil vse na svoja prsa ...

Nekoga večera, ko je spremil lepo posetnico do večnih vrat, ga je stara služkinja potegnila za rokav.

— Pustite jo, saj jo ovirate pri njenem posetu hišnika!

— Kaj, ta krasna dama ...

— Seveda, ta krasna dama in vsi drugi posetniki se napotijo od vas naravnost k hišniku in govore z njim enako prijazno kot z vami ...

— No — in čemu?

— Gotovo ne z namenom izprostiti si avtograf, temveč ...

— Kaj res še ne razumete?

— Česa?

— Da se zanimajo samo za vaše stanovanje.

— Kaj?

— Smilite se mi, toda na koncu koncev vam moram to povedati. Vaše stanovanje jih zanima, razumete? Hočejo samo vaše stanovanje, avtograf je preteveza ... Vsi so zapisani pri hišniku in komaj čakajo, da ...

— Kdaj — da?

— Vrzite vse te bonbone skozi okno, — je dejala služkinja energično in takoj je pograbila dva zavojčka, da bi ju vrgla skozi okno.

— Oh, oh! — je vzkliznil stari romanopisec obupano, sklenil je roke nad glavo in omahnil na posteljo.

Stara služkinja ga je nekaj časa opazovala, potem je pa hitela po zdravniku, misleč, da je že nastopila agonija; ker pa ni hotela pustiti svojega gospoda samega, se je ozirala na stopnicah po nekom, ki bi ga mogla poslati ... Srečala je enega onih, ki so čakali na stanovanje; odhitel je po zdravniku, kar so ga nesle noge.

Stari pisatelj si je pa kmalu opomogel od tega udarca. Toda od tistega časa je nekam mrk. V slavo ne veruje več; prepričan je samo o stanovanjski krizi.

Prameteno

V brivnico pride neki mož in z njim majhen fantek:

— "Prosim lase ostržiti, brado obriti, glavo umiti."

Ko je brivec opravil, ga vpraša:

— "Ali imate morda cigarete?"

— "Obžalujem — sicer pa je trafika onkraj ceste."

— "Dobro, pa skočim hitro tja, med tem pa še fanta ostržite!"

To rekel gre — in ga ni več nazaj.

Brivec je fanta ostrigel.

— "Tvojega očeta pa dolgo ni nazaj", meni nato.

— "Saj ni moj oče! Na cesti me je ustavil in mi je rekel, ali si ne bi hotel dati zastoj ostržiti lase."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31. 1931), pomeni, da vam je naročilna potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vlad napakega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družinski tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.50 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$4.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vsa leta pa \$9.00.

Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski list stane za celo leto \$1.20.

Upravištevno "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Čudovite prigodbe iz vsa sveta

Življenje je bolj fantastično nego romani

Walter kot pestunja

To se je zgodilo v Miamiu, Fla.: Walter Snooks, 22letni mladenič, je bil brez dela, brezdelje pa ni bilo po njegovem okusu. Ker običajnega dela na noben način ni mogel dobiti, si je kupil lepo rdeče krilo, damske čevlje in klobuček po najnovejši modi — potem je Walter Snooks izginil. Zaman so ga iskali njegovi znanci, prijatelji in sorodniki.

In potem se je zgodilo naslednje:

Nekoga dne je neka gospa Broadmanova sprejela v službo mlado, lepo pestunjo, imenovala se je Virginia Snooksova. Vse je moralo priznati, da je res lepo deklet, toda z otroki ni znala ravnanj. Zlasti ga. Broadmanova je zmajevala z glavo, kadar je videla, da prijemlje Virginia nežne stvore, kakor da so iz lesa. V njenem vedenju ji nekaj ni bilo po godu in tako je gospa stopila na policijo. Tam je inšpektorju povedala, da si ogleda njeno pestunjo.

Policijski inšpektor jo je potolažil, prišel je in videl — potem je pa gospod pozval, naj se za hip odstrani iz sobe. Ko so Virginio policijski uradniki slekli do nagega, se je pod krilom prikazal Walter. Strogi uradniki so se nasmejali do solz, inšpektor pa je mladega moža potrepljal po rami in ga vprašal:

— "Kaj pa ti je šinilo v glavo?"

Walter je odgovoril grenko: — "Kot možki nisem mogel dobiti nobene službe, pa sem se preoblekel in se ponudil za pestunjo."

Praščič kot denar

Mlada dama je v Podborgu na Danskem prišla k frizerju in mu ponudila v plačilo majhnega pujskega, če bi ji napravil trajne kodre.

Mlada dama dela na nekem posvetu in njena mesečna plača so trije mladi praščiči. S frizerjem sta se zmenila, da mu bo letno dala štiri praščiče, on bo pa skrbel za njeno frizuro.

Ta vrsta zamenjave trgovine je v ostalem zadnji čas na Danskem čim dalje bolj priljubljena.

Mladi samomorilec

John Johnson šteje 13 let oziroma je šel, kajti te dni se je prostovoljno umaknil življenju. Zakaj? Zato, ker je nogometno moštvo v šoli, ki jo je posejal in h kateremu je pripadal, odločilo, da se naslednje tekme ne sme udeležiti.

Deček je pred samomorom napisal pismo, v katerem pravi, da te sramote ne more prenesti. Ustrelil se je z lovsko puško. Stvar se je zgodila v Lafayetteu, Ind.

Nos kot sporno jabolko

Z nosom je svojevrstna zadeva. Neki možak je imel neverjet-

no dolg in kriv nos. To seveda ni bila njegova krivda, a vendar se je čutil nesrečnega in je nekoga dne izjavil svojim domačim: "Pretep me bo rešil tega zla in bom spet srečen, tako srečen, kakor sem bil le kot otrok."

Naslednjega dne je izzval nekoga znanega boksača in ga javno imenoval strahopetca. Boksač ni bil nič kaj dobro razpoložen in si je takoj slekel suknjo. Tudi mož z dolgim nosom je slekel svojo suknjo. Trenutek nato so padali težki udarci sem in tja. Po dveh trenutkih je imel mož z dolgim nosom razbit nos. Krvi ni bilo bogve kaj, toda nos je bil — raven. Naš junak je tedaj stopil ves iz sebe od veselja k boksaču, ponudil mu je roko in dejal: "Ne morete si predstavljati, kako srečnega ste me napravili."

Sveti Birokracij

Nemci so znani birokrati. Pri njih gre vse po uradnem "šimenu."

Zadnjič se je na neki nemški pošti tole zgodilo:

Predstojnik je izdal novo naredbo, ki je kurzirala med osebjem. Ko so jo vsi uradniki pregledali in podpisali, je prišla nazaj k predstojniku, toda, joj, na njej je bil velik madež od masti — najbrž je neki uradnik klobaso jedel na njej.

"Kdo je to napravil?" napiše predstojnik zraven madeža in pošlje naredbo z madežem vred drugič med personal.

Drugi dan dobi okrožnico "uradnim putem" spet nazaj, in na njej je pripomba: "Jaz, Schmidt."

Gospod predstojnik pomoči pero v črnilo in jame premišljati, kaj naj ukrene, da se kaj takega nič več ne pripeti. Nato pa napiše: "Schmidta naj bo sram". In pošlje v tretje cirkular med osebje.

Čez štiri in dvajset ur ga zgleda na svoji mizi. In na njem je napisano:

"Ga je bilo, Schmidt."

Prepozno

Ocepek se vozi sam v oddelku. Iz Ljubljane v Zagreb.

Med potjo vstopi lepa dekle. Sede Ocepu naproti. Čedalje je lepše, čedalje mikavnejše.

Ocepu uhajajo oči iz jamic. Pa se ne upa.

Vdan v usodo se poglobi v svoj časopis in čita o življenju velikih mož.

V Zidanem mostu vstopijo še drugi potniki in kmalu je oddelek poln.

Tedaj dvigne dekle glavo in se Ocepu prijazno nasmeje.

"Vraga", mu zrase greben, "to bi bil moral prej vedeti!"

In z žalostjo v srcu ji skrivaj napiše na listek:

"Tako lepo bi bilo, pa ni do te ga prišlo."

Tedaj vzame dekle iz torbice svinčnik in spodaj odgovori:

"Ose! Lahko bi prišlo!"

ČUDOTVORNA PRIRODNA ZDRAVILA

Priroda nam daje obilo zdravil ako ji to di damo priliko. Veliko jih je odravilo, kar so poskušali naši nasevci. Take bodo tudi vi odravili — brez obzira kako dolgo va bolezen muči in koliko zdravnikov in zdravil ste že poskušali.

Naka prirodna zdravila pomagajo, ker so sestavljena iz životvornih trav, korenin, cvetov — poročajo vas k polnemu zdravlju. Opazite nam vaše bolezen in pošljite list, na pošto in poštne in pošljite, a mi vam pošljemo na pošto BILNI LIJEK posebno za vaš slučaj. Mi dobivamo zdravila pisma o našem PRIRODNEM BILNOM LIJEKU — ALL HERB TONIC — ki je izreden za obilne bolezni, jetra in ledene in za žreva. Pišite nam, če daste ali pridite osebno za brezplačni svet in pregled k Dr. Michael's, 4716 S. Ashland Ave., 3342 West 26th St., 1205 Milwaukee Ave., ali v naš glavni urad na 1641 West North Ave., Chicago, Ill. (Adm.)

ČEMU TRPETI

velik aspirin, slabih obliži, bolečina na jetrih, akutne neprebravnosti po jedi, pila v ledenu in okrog arca, omotica in slabost se hitro odvrni s

MAY-WINE

Čista selična tonika. Cena \$1.25. Z naročilom pošljite ček, money order ali gotov denar na:

DR. KLIMEK LABORATORY

661 N. State Street, Chicago, Ill. Ako se ne počutite bolje ko povlečete dno te čiste selične tonike, vam povrnemo denar.

(Potrošnikovo zastopništvo)

Najzanesljivejša dnevne delavke vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

ZNIŽANE CENE ZA TJA IN NAZAJ

Do Ljubljane

IN NAZAJ PREKO HAMBURGA

\$174.00 V TRETJEM RAZREDU

(U. S. davek posebej)

Ta cena je zdaj veljavna na vseh naših parnikih!

Za podrobnosti vprašajte lokalne agente ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave.

Chicago, Ill.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA